

1. ਪਤਾ ਕਰੋ :

- (i) (a) $\frac{1}{4}$ ਦਾ $\frac{1}{4}$ (b) $\frac{3}{5}$ ਦਾ $\frac{1}{4}$ (c) $\frac{4}{3}$ ਦਾ $\frac{1}{4}$
 (ii) (a) $\frac{2}{9}$ ਦਾ $\frac{1}{7}$ (b) $\frac{6}{5}$ ਦਾ $\frac{1}{7}$ (c) $\frac{3}{10}$ ਦਾ $\frac{1}{7}$

2. ਗੁਣਾ ਕਰੋ ਅਤੇ ਨਿਊਨਤਮ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਬਦਲੋ (ਜੇਕਰ ਸੰਭਵ ਹੋਵੇ) :

- (i) $\frac{2}{3} \times 2\frac{2}{3}$ (ii) $\frac{2}{7} \times \frac{7}{9}$ (iii) $\frac{3}{8} \times \frac{6}{4}$ (iv) $\frac{9}{5} \times \frac{3}{5}$
 (v) $\frac{1}{3} \times \frac{15}{8}$ (vi) $\frac{11}{2} \times \frac{3}{10}$ (vii) $\frac{4}{5} \times \frac{12}{7}$

3. ਹੇਠਾਂ ਲਿਖੀਆਂ ਭਿੰਨਾਂ ਨੂੰ ਗੁਣਾ ਕਰੋ:

- (i) $\frac{2}{5} \times 5\frac{1}{4}$ (ii) $6\frac{2}{5} \times \frac{7}{9}$ (iii) $\frac{3}{2} \times 5\frac{1}{3}$ (iv) $\frac{5}{6} \times 2\frac{3}{7}$
 (v) $3\frac{2}{5} \times \frac{4}{7}$ (vi) $2\frac{3}{5} \times 3$ (vii) $3\frac{4}{7} \times \frac{3}{5}$

4. ਕਿਹੜਾ ਵੱਡਾ ਹੈ :

- (i) $\frac{3}{4}$ ਦਾ $\frac{2}{7}$ ਜਾਂ $\frac{5}{8}$ ਦਾ $\frac{3}{5}$ (ii) $\frac{6}{7}$ ਦਾ $\frac{1}{2}$ ਜਾਂ $\frac{3}{7}$ ਦਾ $\frac{2}{3}$

5. ਬੈਲੀ ਆਪਣੇ ਬਾਗ ਵਿੱਚ ਚਾਰ ਛੋਟੇ ਪੌਦੇ ਇੱਕ ਲਾਈਨ ਵਿੱਚ ਲਗਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਦੋ ਲਗਾਤਾਰ ਪੌਦਿਆਂ ਵਿੱਚਕਾਰ ਦੀ ਦੂਰੀ $\frac{3}{4}$ ਮੀਟਰ ਹੈ। ਪਹਿਲੇ ਅਤੇ ਆਖਰੀ ਪੌਦੇ ਵਿੱਚਲੀ ਦੂਰੀ ਪਤਾ ਕਰੋ।

6. ਦੀਪਿਕਾ ਇੱਕ ਕਿਤਾਬ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀ ਦਿਨ $1\frac{3}{4}$ ਘੰਟੇ ਪੜ੍ਹਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਸਾਰੀ ਕਿਤਾਬ 6 ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਕਿਤਾਬ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਉਸਨੇ ਕਿੰਨੇ ਘੰਟੇ ਲਗਾਏ।

7. ਇੱਕ ਕਾਰ 1 ਲਿਟਰ ਪੈਟਰੋਲ ਵਿੱਚ 16 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਚਲਦੀ ਹੈ। $2\frac{3}{4}$ ਲਿਟਰ ਪੈਟਰੋਲ ਵਿੱਚ ਉਹ ਕੁੱਲ ਕਿੰਨੀ ਦੂਰੀ ਤੈਅ ਕਰੇਗੀ ?

8. (a) (i) ਬਾਕਸ $\square$, ਵਿੱਚ ਸੰਖਿਆ ਲਿਖੋ ਤਾਂ ਕਿ $\frac{2}{3} \times \square = \frac{10}{30}$ ।
 (ii) $\square$ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੰਖਿਆ ਦਾ ਨਿਊਨਤਮ ਰੂਪ _____ ਹੈ।

- (b) (i) ਬਾਕਸ $\square$, ਵਿੱਚ ਸੰਖਿਆ ਲਿਖੋ, ਤਾਂ ਕਿ $\frac{3}{5} \times \square = \frac{24}{75}$ ।
 (ii) $\square$ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੰਖਿਆ ਦਾ ਨਿਊਨਤਮ ਰੂਪ _____ ਹੈ।

7th

DATE

PAGE NO.:

DATE: / / 20

ਭਿੰਨ ਦੀ ਭਿੰਨ ਕਾਰ ਗੁਣ

Ex. 2.3

(ਦਾ ਦੀ ਥਾਂ $\times$ (ਗੁਣ) ਰਿਖ ਕੇ
ਮਦਰ ਯੋਗ ਕਰੋ)

① ਪਤਾ ਕਰੋ:-

① (a) $\frac{1}{4}$ ਦਾ $\frac{1}{4} = \frac{1}{4} \times \frac{1}{4} = \frac{1 \times 1}{4 \times 4} = \frac{1}{16}$

(b) $\frac{3}{5}$ ਦਾ $\frac{1}{4} = \frac{3}{5} \times \frac{1}{4} = \frac{3 \times 1}{5 \times 4} = \frac{3}{20}$

(c) $\frac{4}{3}$ ਦਾ $\frac{1}{4} = \frac{4}{3} \times \frac{1}{4} = \frac{4 \times 1}{3 \times 4} = \frac{1}{3}$

② (a) $\frac{2}{9}$ ਦਾ $\frac{1}{7} = \frac{2}{9} \times \frac{1}{7} = \frac{2 \times 1}{9 \times 7} = \frac{2}{63}$

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਰ ਭਿੰਨ ਮਦਰ ਕੀ ਕਰੋ:-

(b) $\frac{6}{5}$ ਦਾ $\frac{1}{7}$

(c) $\frac{3}{10}$ ਦਾ $\frac{1}{7}$

② ਗੁਣਾ ਕਰੋ ਅਤੇ ਸਿਫ਼ਤਮ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਰਜ:-

① $\frac{2}{3} \times 2 \frac{2}{3} = \frac{2}{3} \times \frac{6+2}{3} = \frac{2}{3} \times \frac{8}{3}$
 $= \frac{2 \times 8}{3 \times 3} = \frac{16}{9}$ ਉਤਰ

② $\frac{2}{7} \times \frac{7}{9} = \frac{2 \times 7}{7 \times 9} = \frac{2}{9}$ ਉਤਰ

③ $\frac{3}{8} \times \frac{6}{4} = \frac{3 \times 6}{8 \times 4} = \frac{9}{16}$ ਉਤਰ

$$\textcircled{\text{IV}} \quad \frac{9}{5} \times \frac{3}{5} = \frac{9 \times 3}{5 \times 5} = \frac{27}{25}$$

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੋ ਇਹ ਮਦਦ ਦੀ ਕਰੋ:-

$$\textcircled{\text{V}} \quad \frac{1}{3} \times \frac{15}{8}$$

~~$$\textcircled{\text{VI}} \quad \frac{2}{3} \times \frac{15}{8}$$~~

~~$$\textcircled{\text{VII}} \quad \frac{4}{3} \times \frac{3}{15}$$~~

$$\textcircled{\text{VI}} \quad \frac{11}{2} \times \frac{3}{10}$$

$$\textcircled{\text{VII}} \quad \frac{4}{5} \times \frac{12}{7}$$

3. ਤਿੰਨ ਨੂੰ ਮੁੜ ਕਰੋ:-

$$\begin{aligned} \textcircled{\text{I}} \quad \frac{2}{5} \times 5\frac{1}{4} &= \frac{2}{5} \times \frac{20+1}{4} = \frac{2}{5} \times \frac{21}{4} \\ &= \frac{2 \times 21}{5 \times 4} = \frac{21}{10} = 2\frac{1}{10} \end{aligned}$$

$$\begin{array}{r} 10 \overline{) 21} \quad 2 \\ \underline{20} \\ 1 \end{array}$$

3

$$(i) \frac{2}{5} \times 5\frac{1}{4} = \frac{\cancel{2}}{5} \times \frac{21}{\cancel{4}_2} = \frac{1 \times 21}{5 \times 2}$$

$$= \frac{21}{10} = 2\frac{1}{10}$$

$$\begin{array}{r} 10 \overline{) 21} (2 \\ \underline{-20} \\ 1 \end{array}$$

$$(ii) 6\frac{2}{5} \times \frac{7}{9} = \frac{32}{5} \times \frac{7}{9} = \frac{32 \times 7}{5 \times 9}$$

$$= \frac{224}{45} = 4\frac{44}{45}$$

$$\begin{array}{r} 45 \overline{) 224} (4 \\ \underline{-180} \\ 44 \end{array}$$

$$(iii) \frac{3}{2} \times 5\frac{1}{3} = \frac{\cancel{3}}{2} \times \frac{\cancel{16}^8}{\cancel{3}} = 8$$

$$(iv) \frac{5}{6} \times 2\frac{3}{7} = \frac{5}{6} \times \frac{17}{7} = \frac{85}{42} = 2\frac{1}{42}$$

$$\begin{array}{r} 42 \overline{) 85} (2 \\ \underline{-84} \\ 1 \end{array}$$

$$(v) 3\frac{2}{5} \times \frac{4}{7} = \frac{17}{5} \times \frac{4}{7} = \frac{68}{35} = 1\frac{33}{35}$$

$$\begin{array}{r} 35 \overline{) 68} (1 \\ \underline{-35} \\ 33 \end{array}$$

$$(vi) 2\frac{3}{5} \times 3 = \frac{13}{5} \times 3 = \frac{39}{5} = 7\frac{4}{5}$$

$$\begin{array}{r} 5 \overline{) 39} (7 \\ \underline{-35} \\ 4 \end{array}$$

$$(vii) 3\frac{4}{7} \times \frac{3}{5} = \frac{\cancel{25}^5}{7} \times \frac{3}{\cancel{5}} = \frac{5 \times 3}{7}$$

$$= \frac{15}{7} = 2\frac{1}{7}$$

$$\begin{array}{r} 7 \overline{) 15} (2 \\ \underline{-14} \\ 1 \end{array}$$